

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ЛОГІСТИКИ ДЛЯ ПОТРЕБ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Лісна А. Г.

Національний фармацевтичний університет; м. Харків

Постановка проблеми. Сьогодні в умовах жорсткої конкурентної боротьби, необхідності якісного і своєчасного забезпечення населення лікарськими засобами (ЛЗ), фармації потрібні фахівці, які вміють контролювати великий масив параметрів, пов'язаних із рухом поточкових процесів, регламентувати ці процеси та при цьому приділяти увагу кожному учаснику й кожній операції в логістичній системі фармацевтичного ланцюга постачань (ФЛП).

До персоналу ФК висуваються високі вимоги, які обумовлені положеннями належних фармацевтичних практик GxP. Відповідно до вимог GxP суб'єкт фармацевтичного ринку (СФР) повинен бути забезпечений достатньою кількістю працівників з необхідною кваліфікацією й практичним досвідом. При цьому весь персонал повинен бути проінформований про вимоги належної практики відповідно певної ділянки роботи, пройти відповідне навчання, ознайомитися з інструкціями з гігієни, а також бути зацікавленим у впровадженні й дотриманні галузевих стандартів якості.

Важливою складовою фармацевтичної практики є належна практика фармацевтичної освіти (GLEP), яка передбачає такі вимоги до працівників фармацевтичної галузі: надання інтегрованої фармацевтичної допомоги (законодавчої, технологічної, аналітичної); наявність здібностей приймати рішення; правильне використання наявних ресурсів; уміння контактувати з професійними медичними працівниками й пацієнтами; наявність лідерських якостей; уміння ефективно управляти ресурсами (матеріальними, інформаційними, фінансовими, людськими); участь у безперервній освіті як особи, що навчається, так і особи, яка навчає. Отже, підготовка фахівців з фармацевтичної логістики сьогодні є об'єктивно необхідною для забезпечення високого рівня ефективності функціонування СФР, формування в галузі ефективних партнерських відносин і підвищення рівня її конкурентоспроможності. Саме ці аспекти і обумовили актуальність теми нашого дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою досліджень є вивчення і узагальнення особливостей вітчизняного досвіду підготовки фахівців з логістики для потреб фармацевтичної галузі.

Методи досліджень. У процесі дослідження використовувалися методи: абстрактно-логічний, монографічний; системного аналізу. Методологічну та теоретичну базу дослідження становили наукові праці вітчизняних та зарубіжних фахівців у відповідній галузі, особисті спостереження, матеріали мережі Інтернет.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фахівець з фармацевтичної логістики – це, перш за все, системний аналітик, який здатний прорахувати й економічно обґрунтувати доцільність й ефективність рішень щодо наскрізного управління рухом фармацевтичної продукції з урахуванням інтересів усіх учасників ФЛП.

Діяльність фахівців з логістики у фармації повинна бути спрямована на своєчасне виконання замовлень споживачів (пацієнтів) з мінімальними витратами, збереження належної якості фармацевтичної продукції впродовж всього ланцюга та розширення сервісного обслуговування споживачів. Вони також повинні виконувати функцію інтеграторів основних бізнес-процесів на фармацевтичному підприємстві.

У ринковій економіці діяльність менеджера з логістики повинна бути спрямована на втілення клієнтоорієнтованого підходу шляхом створення комплексу «товар - послуга» та інтеграції з постачальниками, підрядниками, посередниками й покупцями.

На кафедрі управління та економіки підприємства Національного фармацевтичного університету (НФаУ), яка є єдиною в Україні, що готує фахівців з логістики для потреб фармації, розроблені освітня програма (ОП) і навчальний план підготовки магістрів з «Логістики». Цей план крім стандартних професійно-орієнтованих дисципліни містить й такі вибіркові дисципліни, як «Маркетингова політика розподілу лікарських засобів і виробів медичного призначення», «Фармацевтична логістика», «Організація системи охорони здоров'я України в умовах інтеграційних

процесів», «Управління та економіка якості на фармацевтичних підприємствах», «Логістика зовнішньоекономічної діяльності у фармації» та ін.

Компетентності менеджерів з логістики для умов фармацевтичної галузі були відібрані на підставі вивчення світового й вітчизняного досвіду підготовки фахівців цього профілю й опитування стейкхолдерів та покладені в основу варіативної частини ОП магістра напряму підготовки 073 «Менеджмент» за фаховим спрямуванням «Логістика» і впроваджені в початковий процес. На підставі експертного опитування керівників ФК, був проведений аналіз відповідності компетентностей, закріплених в ОП «Логістика», розроблений на кафедрі управління та економіки підприємства НФаУ, тим вимогам, які сьогодні висувають роботодавці до вакантних первинних посад логіста у фармацевтичній галузі (таблиця).

Таблиця

Аналіз відповідності компетентностей за ОП «Логістика» у НФаУ сучасним вимогам роботодавців фармацевтичної галузі до посади «Логіст» та «Менеджер (управитель) з логістики»

Компетентності	ОП «Логістика» НФаУ	% позитивних відповідей експертів
1	2	3
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати типові та складні спеціальні завдання та критично вирішувати практичні проблеми у професійній логістичній діяльності та на межі предметних галузей із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, професійно-орієнтованих управлінських та соціально-економічних наук, впроваджувати дослідницьку та/або інноваційну діяльність, формулювати судження в умовах недостатньої або обмеженої інформації та суперечливих вимог; приймати рішення у складних непередбачуваних умовах, що потребують інтеграції знань, застосування новітніх підходів та прогнозування; зрозуміло і недвозначно доносити свої висновки та знання, розумно їх обґрунтовуючи, до фахової та не фахової аудиторії.	95,6%
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК 2. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). ЗК 3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій. ЗК 4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. ЗК 5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	87,5% 84,4% 89,2% 87,5% 94,6% 99,5% 80,4%

Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК 1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів.	70,5%
	ФК 2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізувати відповідні стратегії та плани.	73,4%
	ФК 3 Здатність використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України та інших країн світу в сфері логістичної діяльності і управління обігом лікарських засобів.	70,3%
	ФК 4. Здатність збалансовано управляти матеріальними та супутніми до них потоками, використовувати інструменти та технології логістичного та інноваційного менеджменту для забезпечення ефективності та результативності логістичної діяльності на мезо- і мікрорівні.	76,0%
	ФК 5. Здатність обирати та застосовувати прогресивні технології управління матеріальними та супутніми до них потоками в умовах мінливого середовища за допомогою інформаційних систем та технологій.	78,6%
	ФК 6. Здатність розробляти організаційний механізм логістичної діяльності підприємства на засадах менеджменту якості і проектного менеджменту.	79,1%
	ФК 7. Здатність організувати фармацевтичні логістичні ланцюги з метою підвищення надійності і якості постачання фармацевтичної продукції.	80,2%
	ФК 8. Здатність обирати концепції управління запасами та проектувати моделі ефективного управління ними для повного і ритмічного забезпечення населення необхідними лікарськими засобами.	81,8%
	ФК 9. Здатність організувати та здійснювати наскрізний контроль за рухом матеріальних та супутніх до них потоків з метою оптимізації витрат і не допущення проникнення фальсифікованої продукції.	83,7%
	ФК 10. Здатність прогнозувати логістичну діяльність та формувати логістичну стратегію компанії в умовах невизначеності ринкової кон'юнктури.	84,1%
	ФК 11. Здатність оцінювати логістичну діяльність і ефективність функціонування логістичних систем різного рівня і розробляти рекомендації щодо належної реалізації управлінських рішень в сфері логістичної діяльності, в тому числі зовнішньоекономічної.	85,8%
	ФК 12. Здатність системно аналізувати логістичну діяльність компанії, в тому числі зовнішньоекономічну, опираючись на положення міжнародного приватного права.	86,1%
	ФК 13. Здатність проектувати логістичні системи мікро- та мезорівня з врахуванням вимог менеджменту якості.	87,6%
	ФК 14. Здатність застосовувати сучасні методи управління логістичним персоналом, аналізувати ефективність використання логістичного персоналу, належним чином мотивувати логістичний персонал, обґрунтовувати заходи з удосконалення системи управління персоналом.	88,4%
	ФК 15. Здатність використовувати принципи, інструменти та технології фармацевтичної логістики для реалізації стратегічних цілей суб'єктів фармацевті, оптимізації запасів і маркетингової політики розподілу фармацевтичної продукції для належного лікарського забезпечення населення.	90,3%
	ФК 16. Здатність до науково-дослідницької діяльності в сфері логістики, логістичного консультування, викладання дисциплін управлінського спрямування.	
	ФК 17. Здатність приймати участь в організації системи охорони здоров'я в Україні з урахуванням складності логістичних і технологічних процесів, вимог міжнародних стандартів якості та належних практик.	91,7%
	93,5%	

Умовні позначки: «+» – повністю відповідає; «+→» – частково відповідає; «→» – не ві-

дповідає

Як видно з результатів наведеного опитування, перелік загальних і фахових компетентностей, які наведені в ОП «Логістика», що розроблена на кафедрі управління та економіки підприємства НФаУ, відповідає вимогам роботодавців, які вони висувують до посади «Логіст» та «Менеджер (управитель) з логістики» в фармацевтичній галузі.

Таким чином, особливостями підготовки менеджерів з логістики у НФаУ є набуття майбутніми фахівцями знань стосовно особливостей управління логістичною діяльністю у фармацевтиці, що містяться у таких програмних результатах навчання:

1. Застосовувати наукові підходи до формування ефективної системи охорони здоров'я в Україні з урахуванням складності логістичних і технологічних процесів, притаманних галузі, і вимог міжнародних стандартів якості та належних практик.

2. Вдосконалювати методику нормування запасів з урахуванням галузевих особливостей і обирати доцільні концепції управління запасами фармацевтичної продукції з метою мінімізації витрат на їх обслуговування та запобігання ризиків виникнення дефектури для підвищення фізичної доступності ЛЗ.

3. Проводити економічне обґрунтування розміщення фармацевтичного виробництва, регіональних фармацевтичних складів, вибирати оптимальні регіони поставок ЛЗ і товарів медичного призначення з урахуванням епідеміологічної ситуації.

4. Вміти системно аналізувати логістичну діяльність фармацевтичного підприємства (компанії) з точки зору її забезпечення ресурсами, використовувати сучасні методи управління потоковими процесами у фармацевтиці з урахуванням потреб системи охорони здоров'я.

5. Здійснювати планування логістичної діяльності фармацевтичних підприємств і проектування фармацевтичних логістичних систем мікро- і мезорівнів з метою підвищення якості лікарського забезпечення населення.

6. Вибирати оптимальний вид транспортних засобів, організовувати транспортно-експедиційне обслуговування руху специфічних груп ЛЗ з врахуванням вимог належних практик (GxP) та ін.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Як свідчать результати проведених наукових досліджень, формами підвищення професійного рівня менеджера з логістики можуть бути стажування як на вітчизняних, так і в закордонних провідних фармацевтичних підприємств; участь у з'їздах, конгресах, семінарах з виступами; відвідування лекцій на кафедрах закладів вищої освіти; робота з більш досвідченими менеджерами; самостійне вивчення тих чи інших питань з логістики; робота в бібліотеках і з Інтернет ресурсами (знайомство з новими працями, періодичними виданнями, вивчення підбраного матеріалу за фахом і суміжними дисциплінами); регулярне проходження атестації та ін.

Крім того, НФаУ, як базовий заклад вищої освіти з підготовки фахівців із фармацевтичної логістики, повинен постійно взаємодіяти з СФР, що полягає в залученні провідних спеціалістів для читання проблемних, оглядових і тематичних лекцій з логістики, проведенні екскурсій на фармацевтичному підприємстві, в аптечному закладі, з демонстрацією конкретних логістичних бізнес-процесів, підготовці провідними спеціалістами у сфері логістики та викладачами університету виробничих ситуацій (кейсів), які демонструють проблематику професійних завдань у сфері логістики і вимагають комплексного використання знань; проведенні виробничих практик і стажування для студентів, бізнес-семінарів і тренінгів з різних питань з логістики; постійній перепідготовці та підвищенні кваліфікації логістичного персоналу; спільному виконанні конкретних логістичних проектів СФР із залученням кращих викладачів і студентів.